

**Verschillen in Sociale Competentie van Daders,
Slachtoffers en Niet-Betrokkenen jongeren in
Pestsituaties**

Bachelorthesis Pedagogische Wetenschappen

Y.S. Link – 6875408

A.M. van de Wouw – 6570372

Begeleidend docente: Dr. Marjolijn M. Vermande

Tweede beoordelaar: Dr. Liesbeth Hallers-Haalboom

Universiteit Utrecht

22 juni 2020

Samenvatting

Pesten onder scholieren is een wereldwijd, oud en veel voorkomend probleem. Binnen dit onderzoek werd gekeken naar de verschillen in sociale competentie van daders, slachtoffers en niet- betrokkenen van pestsituaties. Sociale competentie is een breed en complex begrip en kan worden omschreven als de effectiviteit in sociale interacties. Eerdere onderzoeken naar sociale competentie laten vaak tegenstrijdige resultaten zien. In dit onderzoek werd sociale competentie gemeten aan de hand van likeability en resource control. Dit zijn twee nieuwe opvattingen om sociale competentie te meten. Met twee tweeweg variantie analyses is er gekeken of er een verschil bestond tussen de verschillende pestrollen en de afhankelijke variabelen likeability en resource control. Daarnaast is er gekeken naar de verschillen tussen sekse. De 2413 participanten waren leerlingen uit 127 brugklassen van 28 verschillende middelbare scholen verspreid over Nederland ($M_{leeftijd} = 13,2$; 50,9% meisjes). In dit onderzoek werden alle variabelen gemeten aan de hand van peer rapportages. Uit de ANOVA's bleek dat daders meer resource control hadden dan slachtoffers en niet-betrokkenen, maar daders en slachtoffers werden minder aardig gevonden door klasgenoten dan niet-betrokkenen. Tenslotte bleek er voor zowel likeability, als resource control geen significant interactie-effect te zijn. Uit de onafhankelijke t -toetsen kwamen er wel significante verschillen naar voren tussen de pestrollen en sekse. Er werd geconcludeerd dat er binnen de pestrollen verschillen zijn met betrekking tot sociale competentie en deze resultaten verschillend zijn voor jongens dan voor meisjes.

Keywords: pestrollen, sociale competentie, likeability, resource control

Abstract

Bullying among students is a worldwide, old and common problem. This study investigated the differences in social competence of perpetrators, victims and those not involved in bullying situations. Social competence is a broad and complex concept and can be described as effectiveness in social interactions. Previous studies on social competence often show contradictory results. In this study, social competence is measured by means of likeability and resource control. These concepts are two new ways of measuring social competence. Two two-way analysis of variance investigated whether there was a difference between the different bullying roles and the dependent variables likeability and resource control. In addition, it was examined whether there were differences between genders. The 2413 participants were students from 127 classes of 28 different secondary schools spread across The Netherlands ($M_{age} = 13,2$; 50,9% girls). In this study, all variables were measured by means of peer reports. The ANOVAs showed that perpetrators had more resource control than victims and those not involved, but perpetrators and victims were less likeable than those not involved. Finally, there was no significant interaction effect found for both likeability and resource control. However, the independent *t*-tests did reveal significant differences between bullying roles and gender. It was concluded that there are differences in social competence regarding bullying roles and these results are different for boys than for girls.

Keywords: bullying roles, social competence, likeability, resource control

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

Verschillen in Sociale Competentie van Daders, Slachtoffers en Niet-Betrokkenen jongeren in Pestsituaties

Pesten onder scholieren is een wereldwijd, oud en veel voorkomend probleem (Reijntjes et al., 2013b). Pesten komt bijna op elke school voor. Uit onderzoek blijkt dat in Nederland 7% van de middelbare scholieren aangeeft slachtoffer te zijn van pesten (de Looze et al., 2014). Onderzoek van Pellegrini en Long (2002) stelt dat pesten toeneemt in de overgang van de basisschool naar de middelbare school. Deze stijging wordt verklaard door het opnieuw vaststellen van de sociale hiërarchie in een nieuwe omgeving. Volgens Salmivalli en Peets (2009) omvat de definitie van pesten drie basiskenmerken. Allereerst heeft de dader de bedoeling om leed te veroorzaken bij het slachtoffer. Daarnaast vindt het pesten herhaaldelijk en over een langere periode plaats. Tot slot is er sprake van een machtsverschil tussen dader en slachtoffer, waarbij de dader zich bewust richt op iemand die zwakker is. Een vierde kenmerk is dat pesten verschillende vormen kan aannemen (Vermande, van der Meulen, Aleva, Olthof, & Goossens, 2011).

Pestgedrag kan fysiek, verbaal of relationeel geuit worden. Fysiek pesten (onder andere slaan en schoppen) en verbaal pesten (bijvoorbeeld uitschelden) behoren tot direct of overt pesten. Relationeel pesten is veelal indirect (Selekman & Vessey, 2004), hierbij gaat het om het aantasten van iemands sociale relaties en reputatie (bijvoorbeeld door roddelen), dit kan leiden tot sociale uitsluiting (Woods & Wolke, 2004). Als men kijkt naar pestvormen en sekseverschillen blijkt dat jongens vaker dan meisjes directe agressie tonen. Als het gaat over indirecte agressie blijken de verschillen tussen de seksen verwaarloosbaar klein te zijn (Card, Stuckey, Sawalani, & Little, 2008). Pesten heeft gevolgen voor de geestelijke gezondheid en de verdere ontwikkeling van zowel slachtoffer als dader (Salmivalli, 2010). Deze gevolgen kunnen betrekking hebben op het welzijn, de sociale vaardigheden en schoolprestaties van het slachtoffer of dader (Salmivalli, 2010; Wang, Ianotti, & Nansel, 2009). Niet-betrokkenen lopen in verhouding tot daders en slachtoffers minder risico op problemen met hun fysieke en geestelijke gezondheid (Swearer, Song, Cary, Eagle, & Mickelson, 2001). Naast de invloed van pesten op de ontwikkeling van individuen, kan het ook gevolgen hebben voor de samenleving (Salmivalli & Peets, 2009). Jongeren die gepest worden, hebben meer kans op psychosociale problemen (Hawker & Boulton, 2000) wat kan leiden tot suicidale gedachten en pogingen tot zelfdoding (van Geel, Vedder, & Tanilon, 2014). Daarnaast is gebleken dat jongeren, die in hun jeugd pestgedrag hebben vertoond, meer kans hebben om in de criminaliteit te belanden (Sourander et al., 2007).

In pestsituaties zijn verschillende pestrollen te onderscheiden. De belangrijkste werden in dit onderzoek besproken: daders; deze jongeren pesten actief een of meerdere slachtoffers met als doel een dominante positie op te eisen in de groep (Olthof, Goossens, Vermande, Alevad, & van der Meulen, 2011). Slachtoffers; een jongere wordt tot

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

slachtoffer gemaakt wanneer hij of zij bij herhaling wordt onderworpen aan de negatieve handelingen van een of meer medeleerlingen (Olweus, 1993). Niet-betrokken jongeren; dit zijn jongeren die zich afzonderen van pestsituaties. Zelf pesten ze niet en worden ze ook niet gepest (Kumpulainen et al., 1998; Olthof et al., 2011).

Sociale competentie

Als er wordt gekeken naar de link tussen sociale competentie en de verschillende pestrollen blijken er tegenstrijdige resultaten naar voren te komen. Daders bijvoorbeeld werden een lange tijd bestempeld als sociaal incompetent. Ze zouden een gebrek aan empathie hebben en vaak worden beschouwd als 'niet geliefd' (Olthof et al., 2011; Vermande et al., 2011). Tegenwoordig worden daders wel degelijk als sociaal competent gezien (Olthof et al., 2011; Salmivalli & Peets, 2009). Sociale competentie is een breed en complex begrip dat in verschillende onderzoeken op uiteenlopende manieren wordt geoperationaliseerd (Larocci, Yager, & Elfers, 2007). Een benadering die vaak naar voren komt is, het kijken naar het sociale succes dat iemand heeft. Dit wil zeggen de mate waarin iemand positief wordt ervaren door zijn of haar sociale omgeving. Sociaal succes wordt vaak gemeten door de sociale voorkeuren van kinderen over leeftijdsgenoten in beeld te brengen, hierbij wordt in kaart gebracht hoe aardig (likeable) het kind wordt gevonden door groepsgenoten (Stump, Ratliff, Wu, & Hawley, 2009). Likeability dient niet te worden verward met populariteit. Bij populariteit gaat het namelijk om de jongeren die de meeste macht hebben (Adler & Adler, 1998; Eder, 1985). In de loop der tijd zijn onderzoekers sociale competentie op een andere manier gaan opvatten. Zo kwamen zij tot de conclusie dat naast het onderhouden van relaties met anderen en likeable zijn, het ook belangrijk is hoe goed een kind in staat is om zijn eigen doelen te bereiken (Stump et al., 2009). De definitie van Rose-Krasnor (1997) sluit hier goed bij aan. In deze definitie wordt sociale competentie omschreven als de effectiviteit in sociale interacties. Dit gaat om het bereiken van persoonlijke doelen door het vermogen om samen te werken, andere te helpen, hulp te zoeken en sociale relaties te initiëren en te onderhouden (Rose-Krasnor, 1997 p. 111). Een andere definitie die hierbij aansluit is die van Bukowski (2003). Hij stelt dat competent zijn betekent dat men kan concurreren in het gezelschap van anderen (Bukowski, 2003 p. 394). Beide definities stellen dat sociaal competent zijn niet alleen te maken heeft met sociaal gedrag vertonen en leuk gevonden worden, maar dat het ook draait om voor jezelf op te komen en je persoonlijke doelen te behalen, dit laatste aspect wordt ook wel omschreven als resource control (Stump et al., 2009). Met de verworven kennis over de verschillende definities van sociale competentie is er binnen dit onderzoek voor gekozen om sociale competentie te meten in termen van likeability en resource control.

Likeability

Likeability is de mate waarin iemand geliefd wordt door leeftijds- en groepsgenoten (Coie, Dodge, & Coppotelli, 1982). Jongeren met een hogere mate van likeability worden

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

door leeftijdgenoten vaker omschreven als coöperatief, behulpzaam, attent en extravert (Asher & Coie, 1990). Een manier om likeability te meten is door jongeren te vragen welke groepsgenoten zij het aardigst en het onaardigst vinden (Coie et al., 1982), dit worden ook wel peer nominaties genoemd. Er wordt gekeken naar de (sociale) geliefdheid (leuk gevonden worden), en afwijzing (niet leuk gevonden worden) (Asher & McDonald, 2009). Een andere manier om likeability te meten is door middel van ratings, hierbij geeft ieder jongere aan hoe aardig hij of zij iedere klasgenoot afzonderlijk vindt (Maassen, Akkermans, & van der Linden, 1996). Binnen dit onderzoek is er gebruik gemaakt van peer nominaties en van peer ratings.

Volgens Veenstra en collega's (2005) hebben ouders een lagere likeability in vergelijking tot niet-betrokken jongeren. Ook blijken ouders in sociaal opzicht minder goed te functioneren, minder geliefd te zijn bij leeftijdgenoten, minder vrienden te hebben, agressief en storend gedrag te vertonen en weinig coöperatief te zijn (Scholte, Engels, Overbeek, de Kemp, & Haselager, 2007). Hoewel ouders niet geliefd bleken te zijn, lijken ze daar zelf weinig last van te hebben. Ze voelden zich namelijk wel sociaal geaccepteerd en waren tevreden over het aantal vrienden dat ze hadden (Veenstra et al., 2005; Reijntjes et al., 2013b). In vergelijking tot ouders hebben slachtoffers de laagste mate van likeability (Card & Hodges, 2008). Card en Hodges (2008) hebben geconcludeerd dat bij slachtoffers en hun sociaal functioneren sprake is van een vicieuze cirkel: Een lage mate van likeability kan slachtofferschap veroorzaken, maar dit slachtofferschap kan op zijn beurt ook weer de likeability verlagen. Niet-betrokkenen zijn het meest sociaal geaccepteerd in vergelijking tot ouders en slachtoffers (Boulton & Smith, 1994). Uit onderzoek naar sekseverschillen en pestrollen in relatie tot likeability bij brugklassers in de leeftijd van 12 en 13 jaar, is gebleken dat zowel mannelijke als vrouwelijke slachtoffers laag scoorden op likeability (Salmivalli, Lagerspetz, Björkqvist, Österman, & Kaukiainen, 1996). Bij de mannelijke en vrouwelijke niet-betrokkenen scoorde beide groepen gemiddeld op likeability. Binnen de slachtoffers en de niet-betrokken was er dus geen sprake van verschil tussen sekse. Bij de groep ouders bleken de mannelijke ouders laag te scoren, terwijl de vrouwelijke ouders bovengemiddeld scoorde op likeability. Binnen de groep ouders was er wel sprake van verschil tussen sekse (Salmivalli et al., 1996).

Resource control

Pestgedrag wordt vaak gekoppeld aan het streven naar een dominante positie in de groep (Reijntjes et al., 2013b). Binnen de Resource Control Theory (RCT) van Hawley (1999) wordt er gesteld dat sociale dominantie bereikt kan worden door een hoge mate van resource control. Resource control laat zich omschrijven als het effectief zijn in het verwerven van schaarse en gewilde 'resources' of 'krijgen wat je wilt'. Hierbij kan het gaan om materiële spullen zoals wie het leukste speelgoed heeft, maar ook om sociale contacten, bijvoorbeeld wie heeft de leukste vrienden en wie krijgt de meeste aandacht

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

(Hawley, Little, & Card, 2007). In een onderzoek van Olthof en collega's (2011) onder kinderen in de leeftijd van 9 tot en met 12 jaar werd er gebruik gemaakt van de RCT om te kijken of pesten strategisch gedrag is gericht op het verkrijgen van sociale dominantie. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat ouders een sterkere wens hebben om dominant te zijn en vaak beschikken over een hoge mate van resource control. Dit in tegenstelling tot slachtoffers die een extreem lage mate van resource control hadden. De niet-betrokken hadden ten opzichte van de ouders ook een lage mate van resource control. Ten opzichte van de slachtoffers scoorde zij wel hoger (Olthof et al, 2011). Een vervolgonderzoek op het onderzoek van Olthof en collega's (2011), dat zich specifiek richt op de ontwikkelingsrelatie tussen pesten en resource control, laat vergelijkbare resultaten zien. In dit longitudinale onderzoek bij kinderen in de late kinderjaren tot de vroege adolescentie werd er gekeken naar de ontwikkelingsrelatie tussen pesten en resource control. Uit de resultaten kwam naar voren dat er een sterk verband bestaat tussen een hoge score op pestgedrag en een hoge mate van resource control. Vrijwel alle participanten die behoorde tot de groep ouders behoorde ook tot de groep met de hoogste mate van resource control. Het idee dat jongeren met veel resource control gingen pesten om een sterke dominante positie te behouden werd daarentegen niet door dit onderzoek ondersteund (Reijntjes et al., 2013a). Er is verder nog maar weinig onderzoek verricht waarbij resource control als maat wordt gebruikt om dominantie te meten. Uit een ander onderzoek van Reijntjes en collega's (2013b) wordt populariteit als maat voor dominantie gebruikt. Uit dit onderzoek kwamen vergelijkbare resultaten naar voren. Zo is een hoge score op pestgedrag positief gerelateerd aan een hoge score op sociale status, aangeduid als waargenomen populariteit. Over het interactie-effect van pestrol en sekse op resource control werden geen resultaten gevonden. Uit het onderzoek van Olthof en collega's (2011) kwamen er wel resultaten voor sekseverschillen naar voren, hieruit bleek dat meisjes hoger scoren op resource control, gemeten door middel van peer rapportages.

Dit onderzoek

Binnen dit onderzoek werd nagegaan hoe sociaal competent ouders, slachtoffers en niet-betrokkenen van peestsituaties zijn. Eerder verrichte onderzoeken naar sociale competentie geven vaak tegenstrijdige resultaten weer (Olthof et al., 2011; Vermande et al., 2011). Sociale competentie is namelijk een complex begrip dat vaak op verschillende manieren geoperationaliseerd wordt. In dit onderzoek is er voor gekozen om sociale competentie te meten aan de hand van likeability en resource control. Dit zijn twee nieuwe opvattingen om sociale competentie te meten, waar nog maar weinig onderzoek naar is verricht. Het is daarom relevant om via deze invalshoek naar sociale competentie en pestrollen te kijken. Het gebruiken van juist deze combinatie voor het meten van de sociale competentie van ouders, slachtoffers en niet betrokkenen maakt dit onderzoek interessant. De vraag die centraal stond: verschillen de pestrollen met betrekking tot sociale

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

competentie, in termen van likeability en resource control, en zijn deze verschillen anders voor jongens dan voor meisjes? Aan de hand van de gevonden literatuur werd er verwacht dat uit het onderzoek naar voren zou komen dat de niet-betrokkenen hoger zouden scoren op likeability dan daders en slachtoffers (Boulton & Smith, 1994; Veenstra et al., 2005) en dat daders hoger zouden scoren dan slachtoffers (Card & Hodges, 2008). Gebaseerd op het onderzoek van Salmivalli en collega's (1996) werd er verwacht dat er geen interactie-effect zou zijn voor zowel mannelijke als vrouwelijke niet-betrokkenen en mannelijke en vrouwelijke slachtoffers op de score van likeability. Er werd daarentegen wel een interactie-effect verwacht voor daders, vrouwelijke daders zouden hoger scoren dan mannelijke daders (Salmivalli et al., 1996). Terugkijkend naar de resultaten uit de onderzoeken over resource control (Olthof et al., 2011; Reijntjes et al., 2013a; Reijntjes et al., 2013b) werd er verwacht dat jongeren die pesten een hogere mate van resource control hebben ten opzichte van slachtoffers en niet-betrokkenen. Er kon geen hypothese opgesteld worden over het interactie-effect voor resource control. Er is daarom explorierend gekeken naar het interactie-effect van sekse en pestrollen voor resource control.

Methode

Participanten

Voor dit kwantitatieve onderzoek is gebruik gemaakt van reeds verzamelde data van een onderzoek over pesten door het Dutch Consortium on Bullying. De participanten zijn leerlingen uit de brugklas van 28 verschillende middelbare scholen verspreid over de westelijke, oostelijke en noordelijke provincies van Nederland (Olthof et al., 2011). Een groot deel van de leerlingen hadden al eerder meegedaan aan het longitudinaal onderzoek van Olthof en collega's (2011) naar pesten, toen zij in groep 8 zaten. In de brugklas zijn deze leerlingen en hun klasgenoten gevraagd om (weer) mee te doen aan dit onderzoek. Ouders van in totaal 2720 leerlingen ontvingen een informatiebrief over het onderzoek en hadden via een formulier de mogelijkheid om deelname van hun kind aan het onderzoek te weigeren. Tevens konden de leerlingen zelf op ieder moment besluiten om niet meer deel te nemen aan het onderzoek. Er zijn slechts 56 leerlingen bij wie deelname geweigerd werd door ouders. De overige redenen van ontbrekende data is afwezigheid door ziekte van leerlingen of door technische problemen. In totaal hebben 88,7% van alle leerlingen actief deelgenomen aan het onderzoek ($n= 2413$). Deze leerlingen waren verdeeld over 127 klassen van 28 verschillende middelbare scholen verspreid over de westelijke, oostelijke en noordelijke provincies van Nederland (Olthof et al., 2011). In de deze klassen zaten 1184 jongens (49,1%) en 1229 meisjes (50,9%) met een gemiddelde leeftijd van 13,2 jaar. Het databestand bevat geen informatie over de culturele achtergrond, sociaaleconomische status of het schoolniveau van de leerlingen.

Meetinstrumenten

Om te bepalen binnen welke pestrol de participanten behoorde, is er gebruik gemaakt van de pestrollenvragenlijst Bullying Role Nomination Procedure (BRNP) (Olthof et al., 2011). De pestrollenvragenlijst is een gestructureerde vragenlijst waarbij gebruik wordt gemaakt van peernominaties om de jongeren in te delen in acht pestrollen; initiatiefnemende dader, meeloper, dader-slachtoffer, aan-moediger, verdediger, buitenstaander, slachtoffer en niet-betrokkene (Olthof et al., 2011). Binnen de BRNP worden er vijf verschillende pestvormen onderscheiden namelijk; fysiek-, verbaal-, indirect relationeel-, direct relationeel pestgedrag en het vernielen van persoonlijke eigendommen. Eerder onderzoek liet zien dat de BRNP een valide en betrouwbaar meetinstrument is om pestgedrag te meten en vervolgens te koppelen aan de verschillende pestrollen (Reijntjes et al., 2013a; Reijntjes et al., 2018). Er werd alleen gebruik gemaakt van de rollen initiatiefnemende dader (begint met pesten), slachtoffer en niet-betrokkenen. Met deze vragenlijst beantwoordden de leerlingen vragen over de verschillende pestvormen en pestrollen die er werden waargenomen bij hun klasgenoten. Van tevoren kregen de leerlingen een korte uitleg over het onderwerp van de vragenlijst. Allereerst werden de 3 basiselementen van pesten benoemd; De dader heeft de bedoeling om leed te veroorzaken bij het slachtoffer, het pesten vindt herhaaldelijk en over een langere periode plaats en er is sprake van een machtsverschil tussen dader en slachtoffer (Salmivalli & Peets, 2009). Daarnaast werd uitgelegd dat pesten in verschillende vormen voorkomt, vervolgens werden er van elke vorm concrete voorbeelden genoemd. Per pestvorm werden er verschillende vragen gesteld: 'Weet jij kinderen in de klas die zo gepest worden?' en 'Weet jij kinderen in de klas die zo pesten?'. Daarna werden de leerlingen gevraagd om per genoemde pester aan te geven of deze persoon, iemand is die begint met pesten of iemand die gaat meedoen met pesten? Na deze serie van in totaal 15 vragen over alle pestvormen werden er nog drie vragen gesteld om nominaties voor de rollen van aanmoediger, verdediger en buitenstaander te verkrijgen.

Voor het bepalen van de scores op de afzonderlijke pestrollen is gebruik gemaakt van de procedure van Olthof en collega's (2011). Eerst werden er voor elke vraag proportiescores bepaald. Hiervoor werd per kind het aantal ontvangen nominaties gedeeld door het aantal klasgenoten dat meedeed minus 1 (het kind zelf) (Goossens, Olthof, & Dekker, 2006). Dit werd gedaan omdat niet alle klassengroottes gelijk waren, wat voor een oneerlijke verdeling van de scores zou kunnen zorgen. Vervolgens zijn de scores voor de verschillende pestvormen gecombineerd. Dit werd gedaan omdat sommige leerlingen op bepaalde pestvormen hoog scoorde of juist heel laag op andere pestvormen. Hierdoor zou er een gemiddelde ontstaan dat niet representatief is. Er is daarom gekozen om het gemiddelde te nemen van de pestvormen waarop het kind het hoogst heeft gescoord. Daarnaast kreeg ieder kind een score op elke pestrol. De scores per pestrol zijn vervolgens

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

gebruikt voor de toewijzing van een pestrol aan een kind. Daarbij is gebruik gemaakt van het afkappunt van .15. Kinderen met de hoogste score op een bepaalde pestrol die bovendien groter of gelijk was aan .15 werden binnen deze pestrol geclassificeerd. Kinderen met gelijke scores op verschillende pestrollen werden als niet-classificeerbaar beschouwd. Ten slotte werden kinderen met scores lager dan .15 op alle pestrol dimensies gezien als de niet-betrokkenen. Volgens deze procedure bleek dat 122 leerlingen (4,5%) een dader rol hadden, 173 leerlingen (6,4%) als slachtoffer werden gezien en 828 leerlingen (30,4%) niet betrokken waren bij het pesten. Van de in totaal 2413 participanten werden de resultaten van 1123 participanten in het onderzoek meegenomen.

Likeability werd gemeten aan de hand van peer rapportage door gebruik van Sociometric Status Ratings (SSrat) (Maassen et al., 1996). Het gebruik maken van 'rating scale' of puntenschaal biedt verschillende voordelen ten opzichte van nominaties, waaronder een hogere validiteit en betrouwbaarheid van de scores (Maassen & Landsheer, 1998). Daarnaast krijgt men bij de SSrat ten opzichte van nominaties een uitgebreidere en daardoor meer specifieke resultaten. Bij nominaties wordt er namelijk alleen gevraagd om de aardigste en de minst aardigste klasgenoot te nomineren, bij de SSrat wordt er gevraagd om elke klasgenoot afzonderlijk te beoordelen. (Maassen et al., 1996). De puntenschaal varieerde van -3 (minst aardig) tot +3 (heel aardig). Binnen deze puntenschaal was 0 het neutraal middelpunt (Vermande et al., 2018). De leerlingen vulde voor iedere klasgenoot een cijfer van de puntenschaal in. Nadat alle leerlingen elkaar hadden beoordeeld, is er voor iedere leerling een gemiddelde likeability-score berekend. Hogere scores wijzen op een hogere mate van likeability.

Resource control werd gemeten aan de hand van peernominaties. Hierbij werd de vragenlijst van Olthof en collega's (2011) gebruikt, die is afgeleid van Hawley (2003). Door middel van zes verschillende items werd de resource control van de leerlingen gemeten. Deze items zijn: "Welke leerlingen in jouw klas (1) hebben de beste spullen?; (2) ...staan meestal in het middelpunt van de belangstelling?; (3) ...hebben als eerste de leukste en beste spullen?; (4) ...krijgen meestal zijn/haar zin?; (5) ...winnen meestal van andere kinderen?; (6) ...krijgen meestal de leukste rol tijdens een spel?" Aan de hand van de nominaties werd er per leerling berekend hoe vaak zij genomineerd werden voor ieder item. Hierbij werd er net als bij de pestrollen rekening gehouden met verschillende klassengrootte. Er werd weer gebruik gemaakt van proportiescores. Het gemiddelde van de zes proportiescores samen was de resource control score per leerling (Cronbach' alfa = .87).

Procedure

Zoals benoemd werd er allereerst toestemming gevraagd aan de ouders en leerlingen voordat het onderzoek uitgevoerd kon worden. Dit werd gedaan aan de hand van een NEE-formulier. Er waren geen leerlingen die niet wilde meewerken aan het

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

onderzoek. Daarnaast werd er aan de leerkrachten verteld dat als er leerlingen na het invullen van de vragenlijst nazorg nodig hadden, dit aanwezig was. Het is namelijk mogelijk dat na aanleiding van de vragenlijst de leerlingen uit evenwicht zouden raken. Hiervan heeft geen enkel kind gebruik gemaakt. De leerlingen die aangaven mee te willen werken aan het onderzoek mochten de vragenlijst onder schooltijd invullen in een computerlokaal. Zij kregen ongeveer anderhalf lesuur de tijd om de gedigitaliseerde vragenlijst in te vullen. Het onderzoek werd uitgevoerd onder leiding van de leerkracht en twee getrainde onderzoeksassistenten. Om er voor te zorgen dat de leerlingen de vragenlijsten afzonderlijk van elkaar maakten, werden er in overleg met de leerkracht maatregelen getroffen. Bijvoorbeeld door de leerlingen op alfabetische volgorde naast elkaar te zetten of door wisselend jongen-meisje te plaatsten. Op deze manier kon men voorkomen dat de leerlingen naast hun vrienden of vriendinnen gingen zitten en de vragenlijst gezamenlijk zouden invullen. Aan de leerlingen werd uitgelegd dat ze niet op elkaars scherm mochten kijken en niet mochten overleggen. Nadat alle leerlingen de vragenlijst hadden ingevuld en de informatie verwerkt was ontvingen de contactpersonen van de scholen een kort geanonimiseerd rapport met daarin de gemiddelde scores van de leerlingen in relatie tot de andere scholen.

Resultaten

Analyseplan

Met twee tweeweg variantie analyses (ANOVA) werd er gekeken of er een verschil bestond tussen de drie verschillende pestrollen en de afhankelijke variabele sociale competentie, gemeten in termen van likeability en resource control. De correlatie berekend voor likeability en resource control ($n = 2716$) was $r = -.037$. Dat is een zwakke, negatieve correlatie. Uit de toets bleek dat deze correlatie niet significant is, want de p -waarde (.066) is groter dan α (.05). De twee tweeweg ANOVA's werden gebruikt om de gemiddelden van de pestrollen met elkaar te vergelijken en om te kijken of er sprake was van een interactie-effect tussen pestrollen en sekse op sociale competentie. Voordat de twee tweeweg ANOVA's werden uitgevoerd is er gecontroleerd of er was voldaan aan alle assumpties van de ANOVA (Gravetter & Wallnau, 2015). Allereerst werden de assumpties gecontroleerd voor de afhankelijke variabele likeability. Om verschillen tussen klassengrootte en de manier waarop leerlingen elkaars gedrag beoordelen (afhankelijk van verschillende normen uit de verschillende klassen) te corrigeren, werden de scores binnen de klassen getransformeerd met de SPSS RANKIT procedure. Op deze manier werden de scores gestandaardiseerd en genormaliseerd (Olthof et al., 2011; Reijntjes et al., 2018; Salmivalli & Voeten, 2004). Na de transformatie door gebruik van de RANKIT procedure werd er aan alle assumpties van de twee tweeweg ANOVA's voldaan, de volgende stap was om de ANOVA's uit te voeren. Om de mogelijke verschillen tussen de pestrollen voor de

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

afhankelijke variabele likeability te vinden werd er na het uitvoeren van de ANOVA een Tukey post hoc test uitgevoerd (Gravetter & Wallnau, 2015). Ook voor afhankelijke variabele resource control werden de assumpties gecontroleerd voordat de ANOVA uitgevoerd kon worden. Na transformatie met de SPSS RANKIT procedure bleek de assumptie van homogeniteit van varianties geschonden te zijn (Levene's Test of Equality of Error Variances was significant). Omdat er niet aan de assumptie van gelijke variantie werd voldaan, is er daarom gebruik gemaakt van de Games-Howell post hoc test, om de verschillen tussen de pestrollen te vinden (Powers & Lopez, 1986). Daarnaast is er gebruik gemaakt van de Welch-test voor ongelijke variantie (Delacre, Leys, Mora, & Lakens, 2019). Doordat de scores van zowel likeability als resource control door de SPSS RANKIT procedure zijn gestandaardiseerd en genormaliseerd, zal de intra class correlatie worden verminderd tot nul. Dit houdt in dat er ook wordt voldaan aan de assumptie van onafhankelijkheid (Vermande et al., 2018).

Verschillen tussen pestrollen

Uit de ANOVA's blijkt dat er verschillen zijn tussen de pestrollen. Dit is zowel het geval voor afhankelijke variabele likeability als resource control (zie tabel 1).

Tabel 1
Scores per groep op de afhankelijke variabelen en resultaten van de ANOVA's

		Pestrol									F	partiële eta-kwadraat
		Initiatiefnemende daders			Slachtoffers			Niet-betrokkenen				
		M	SD	N	M	SD	N	M	SD	N		
Resource control	jongen	1.32	.76	90	-.56	.69	93	-.13	.85	493	F(2, 263.93) = 230.89***	.21
	meisje	1.30	.68	32	-.37	.72	80	.11	.82	353		
	Totaal	1.31	.73	122	-.47	.71	173	-.03	.84	828		
Likeability	jongen	-.92	.89	89	-.83	.88	84	.05	.89	448	F(2, 1019) = 106,35 ***	.17
	meisje	-.52	.87	32	-.81	.90	78	.22	.82	297		
	Totaal	-.82	.90	118	-.82	.89	163	.12	.87	745		

***p < .001

Na het uitvoeren van de ANOVA met als afhankelijke variabele likeability kwam er naar voren dat er sprake was van een hoofdeffect van pestrollen op likeability. De partiële eta-kwadraat van dit hoofdeffect was .173. Dit betekent dat het hoofdeffect pestrollen 17,3% van de variantie verklaard, dit is een groot effect (Field, 2017). Vervolgens is de Tukey post hoc test uitgevoerd om te kijken hoe de groepen van elkaar verschillen. Hieruit bleek dat niet-betrokkenen aardiger gevonden worden dan zowel daders als slachtoffers ($p < .05$). Daarnaast bleek er tussen daders en slachtoffers geen significant verschil te zijn in mate van likeability (zie Tabel 1).

Uit de ANOVA met als afhankelijke variabele resource control kwam naar voren dat er ook een significant hoofdeffect was gevonden voor pestrollen op resource control (zie Tabel 1). Bij dit hoofdeffect was de partiële eta-kwadraat .21. Dit betekent dat het hoofdeffect pestrollen 21% van de variantie verklaard, dit is een groot effect (Field, 2017).

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

Uit de Games-Howell post hoc test kwam naar voren dat daders significant hoger scoorde op resource control dan slachtoffers en niet-betrokkenen ($p < .05$). Daarnaast was te zien dat niet-betrokkenen weer significant hoger scoorden op resource control dan slachtoffers (zie Tabel 1).

Interactie-effect

Voor zowel de afhankelijke variabele likeability, als de afhankelijke variabele resource control bleek er geen interactie-effect te zijn tussen pestrol en sekse ($p < .05$). Er kan gesteld worden dat de verschillen voor jongens en meisjes tussen de pestrollen hetzelfde zijn. Voor het interactie-effect was de partiële eta-kwadraat bij afhankelijke variabele likeability .003, een klein effect. Bij de afhankelijke variabele resource control was de partiële eta-kwadraat .002, eveneens een klein effect. Hoewel de resultaten niet significant bleken te zijn, zijn er toch zes onafhankelijke t -toetsen uitgevoerd (Gravetter & Wallnau, 2015). Dit om het interactie-effect specifiek per groep te bekijken en de hypothesen gericht te testen. Uit de resultaten van de t -toetsen voor likeability is gebleken dat vrouwelijke daders ($M = -.53$) significant aardiger worden gevonden dan mannelijke daders ($M = -.93$) ($t(116) = -2,178, p = .031, 2$ -tailed). Binnen de rol van slachtoffers is er geen significant verschil gevonden tussen jongens ($M = -.83$) en meisjes ($M = -.81$) ($t(160) = -.100, p = .921, 2$ -tailed). Bij de niet-betrokken jongeren worden meisjes ($M = .22$) significant aardiger gevonden dan jongens ($M = .05$) ($t(669,602) = -2,681, p = .008, 2$ -tailed). Uit de resultaten van de t -toetsen voor resource control is gebleken dat mannelijke ($M = 1.32$) en vrouwelijke daders ($M = 1.30$) over evenveel resource control beschikken, er was dus geen significant verschil ($t(120) = .111, p = .921, 2$ -tailed). Vrouwelijke slachtoffers ($M = -.37$) beschikken over ongeveer evenveel resource control als mannelijke slachtoffers ($M = -.56$). Er is een klein verschil, maar dit is geen significant verschil ($t(171) = -1,723, p = .087, 2$ -tailed). Tenslotte is gebleken dat bij de groep niet-betrokken, meisjes ($M = .11$) significant meer resource control hebben dan jongens ($M = -.13$) ($t(826) = -4,120, p = .000, 2$ -tailed).

Conclusie

In dit onderzoek werd er gekeken naar de verschillen in sociale competentie van daders, slachtoffers en niet-betrokken van peestsituaties. Omdat het begrip sociale competentie zo complex is en dit vaak op verschillende manieren wordt geoperationaliseerd, kwamen er in eerder verrichte onderzoeken vaak tegenstrijdige resultaten naar voren. Binnen dit onderzoek zijn de begrippen likeability en resource control gebruikt om sociale competentie te meten. Omdat dit twee nieuwe opvattingen zijn om sociale competentie te meten, is er nog maar weinig onderzoek naar verricht. Er werd binnen dit onderzoek gezocht naar een antwoord op de vraag: verschillen de pestrollen met betrekking tot sociale competentie, in termen van likeability en resource control, en

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

zijn deze verschillen anders voor jongens dan voor meisjes? Volgens de eerste hypothese werd er verwacht dat de niet-betrokkenen hoger zouden scoren op likeability dan daders en slachtoffers (Boulton & Smith, 1994; Veenstra et al., 2005). Ook werd er verwacht dat daders wel hoger zouden scoren dan slachtoffers (Card & Hodges, 2008). Deze hypothese wordt deels door de gevonden resultaten ondersteund. Zo blijkt dat niet-betrokkenen het hoogst scoren in mate van likeability. Dit sluit aan bij de resultaten van de onderzoeken van Boulton en Smith (1994) en Veenstra en collega's (2005). Daders en slachtoffers daarentegen scoorden in mate van likeability vrijwel gelijk; er werd geen significant verschil tussen de groepen gevonden. Deze uitkomst is tegenstrijdig met de resultaten die uit het onderzoek van Card en Hodges (2008) naar voren kwamen. In dat onderzoek werd namelijk gesteld dat slachtoffers een lagere mate van likeability hadden dan daders.

In de tweede hypothese werd er gesteld dat er geen verschil zou zijn tussen mannelijke en vrouwelijke niet-betrokkenen en mannelijke en vrouwelijke slachtoffers op de score van likeability, maar dat vrouwelijke daders hoger zouden scoren dan mannelijke daders (Salmivalli et al., 1996). Hoewel het interactie-effect niet significant was, lieten de t-toetsen zien dat, conform de verwachting, vrouwelijke daders significant aardiger worden gevonden dan mannelijke daders. Dit resultaat sluit aan bij de bevindingen uit het onderzoek van Salmivalli en collega's (1996). Ook bij de rol van de niet-betrokkenen bleek er echter een significant verschil te zijn. Zo worden meisjes significant aardiger gevonden dan jongens, dit sluit niet aan bij het onderzoek van Salmivalli en collega's (1996). Binnen de rol van slachtoffers is er geen significant verschil tussen jongens en meisjes gevonden. Dit resultaat sluit wel aan bij het onderzoek van Salmivalli en collega's (1996).

De derde hypothese voorspelde dat daders een hogere mate van resource control hebben ten opzichte van slachtoffers en niet-betrokkenen (Olthof et al., 2011; Reijntjes et al., 2013a). Deze hypothese wordt door de resultaten ondersteund. Daders hebben de hoogste score op resource control. Slachtoffers daarentegen scoren significant het laagst ten opzichte van daders en niet-betrokkenen.

Over het interactie-effect tussen pestrol en sekse kon voor de afhankelijke variabele resource control vanuit de literatuur geen sterke hypothese opgesteld worden, hier werd explorerend naar gekeken. Uit de resultaten kwam naar voren dat er geen significant interactie-effect was. De resultaten van de t-toetsen lieten daarentegen wel een significant verschil zien tussen mannelijke en vrouwelijke slachtoffers. Zo beschikken vrouwelijke daders over een grotere mate van resource control dan mannelijke daders. Ook bij de niet-betrokkenen jongeren hebben meisjes significant meer resource control dan jongens. Bij mannelijke en vrouwelijke slachtoffers is geen significant verschil gevonden.

Als er vervolgens gekeken wordt naar de sociale competentie van de drie verschillende pestrollen, zou er gesteld kunnen worden dat slachtoffers het minst sociaal competent zijn. Slachtoffers scoren namelijk op zowel resource control als op likeability

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

het laagst. Voor daders is het lastiger een uitspraak te doen over de sociale competentie. Zij scoren namelijk wel hoog op resource control, maar scoren even laag als slachtoffers op likeability. Volgens de resultaten zouden de niet-betrokkenen gemiddeld gezien het meest sociaal competent zijn. Zo scoren zij het hoogst op likeability en gemiddeld op resource control. Terugkijkend naar de onderzoeksvraag kan er geconcludeerd worden dat er verschillen zijn tussen de pestrollen daders, slachtoffers en niet-betrokken met betrekking tot sociale competentie. Deze verschillen zijn anders voor jongens dan voor meisjes, dit is terug te zien in de resultaten van de *t*-toetsen. Binnen de groepen daders en niet-betrokken speelt sekse een rol voor de mate van likeability. Meisjes scoren binnen deze twee rollen significant hoger. Binnen de groep niet-betrokken speelt seks ook een rol voor de mate van resource control, ook hier scoren meisjes significant hoger dan jongens.

Discussie

Zoals ieder onderzoek heeft ook dit onderzoek zijn beperkingen. Zo is er niet voor gekozen om een random steekproef af te nemen binnen de groep niet-betrokkenen. Dit is een beperking van het onderzoek, omdat de groep niet-betrokkenen namelijk onevenredig groot is ten opzichte van de groep daders en slachtoffers. Hierdoor zijn de resultaten minder representatief. Een andere beperking is de missende data over de variabele likeability. Zo hebben er 1123 respondenten de vragenlijst over resource control ingevuld ten opzichte van de 1025 respondenten die de vragenlijst over likeability hebben ingevuld. Een verschil van 8,7%. Dit is een beperking van het onderzoek, omdat er nu meer informatie bekend is over resource control dan over likeability, dit zou kunnen zorgen voor een minder representatief resultaat. Omdat een steekproef van 1025 nog steeds een grote steekproef is zal dit waarschijnlijk geen grote invloed hebben gehad op de representativiteit van de resultaten.

Een sterk punt aan het onderzoek is dat er gebruik is gemaakt van de SSrat. De SSrat is een meetinstrument dat een hoge validiteit en betrouwbaarheid van de scores geeft. Daarnaast werd er bij de SSrat aan alle respondenten gevraagd om al hun klasgenoten te nomineren door middel van een puntenschaal van -3 tot +3. Op deze manier zijn de resultaten voor de mate van likeability uitgebreider en daardoor meer specifiek (Maassen et al., 1996). Een ander sterk punt is dat er gebruikt is gemaakt van een grote steekproef. Door gebruik te maken van een grote steekproef zijn de resultaten beter generaliseerbaar naar de populatie. Een derde punt dat sterk is aan het onderzoek is het uitvoeren van de onafhankelijke *t*-toetsen om specifiek te kijken naar het interactie-effecten tussen de groepen. Door het uitvoeren van de zes *t*-toetsen konden de hypothesen specifiek worden getest en is er meer kennis opgedaan over de rol die sekse speelt binnen de pestrollen.

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

De resultaten van dit onderzoek kunnen weer nieuwe vragen oproepen, waar vervolgens verder onderzoek naar gedaan kan worden. Zo is er binnen dit onderzoek voor gekozen om gebruik te maken van peer nominaties en peer rapportages. Mogelijk is de informatie van alleen peers te beperkt en kan het interessant zijn om in vervolgonderzoek ook leerkracht rapportages en zelfrapportage mee te nemen. Het kan namelijk zijn dat peers elkaar op een andere manier beoordelen dan dat jongeren zichzelf of leerkrachten hen beoordelen. Dit blijkt uit het onderzoek van Olthof en collega's (2011). In dit onderzoek waarbij er ook gekeken werd naar sekseverschillen op de mate van resource control kwam naar voren dat jongens een hogere resource control rapporteerde op de zelfrapportage dan meisjes. Gekeken naar de resultaten waarbij ook peer-en leerkracht rapportages werd meegenomen, bleken juist meisjes hoger te scoren op resource control.

Verder is het interessant om dieper in te gaan op het beoordelen van sociale competentie. Er kan in twijfel worden getrokken of de variabelen likeability en resource control het complexe begrip sociale competentie volledig genoeg omvatten. Om meer stellige uitspraken te kunnen doen over de sociale competentie van een persoon, kan het relevant zijn meerdere variabelen mee te nemen. Naast likeability en resource control kan er gekozen worden om bijvoorbeeld empathie, vriendschap en populariteit mee te nemen als maat voor sociale competentie (Hawley, Little, & Card, 2007; Lansu & Cillessen, 2011; Olthof et al., 2011).

Vervolgonderzoek zou zich specifiek kunnen richten op ouders. Uit de resultaten komt naar voren dat ouders hoog scoren op de mate van resource control, maar dat zij niet direct geliefd zijn bij medeleerlingen. Voor ouders is het niet geliefd zijn bij klasgenoten dus geen reden om niet te pesten. Mogelijk omdat zij over een hoge mate van resource control beschikken en toch wel krijgen wat ze willen, hoeven zij niet aardig gevonden te worden. Dit impliceert dat ouders een goede relatie met leeftijdsgenoten niet belangrijk genoeg vinden. Er kan voor worden gekozen om vriendschap verder te onderzoeken zoals ook werd gedaan in het onderzoek van Hawley en collega's (2007).

Naast suggesties voor vervolgonderzoek bieden de resultaten uit dit onderzoek ook implicaties voor de praktijk. Zo kunnen de resultaten interessant zijn voor leerkrachten die te maken krijgen met pestproblematiek in de klas. In dit onderzoek komt naar voren dat ouders een hoge mate van resource control hebben en slachtoffers juist niet. Deze kennis kunnen leerkrachten meenemen om taken in de klas eerlijker te verdelen. Zo zullen ouders mogelijk pestgedrag gebruiken om te voorzien in hun resources. Voor een leerkracht is het belangrijk dit gedrag te tackelen door juist positief gedrag bij ouders te stimuleren. Om slachtoffers meer te stimuleren in het verkrijgen van resource control, kunnen leerkrachten slachtoffers actiever betrekken bij het maken van keuzes en het verdelen van taken. Op deze manier leren slachtoffers ook meer voor zichzelf op te komen. Deze kennis is niet alleen interessant voor leerkrachten, maar bijvoorbeeld ook voor de ouders van ouders of

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

slachtoffers. Zo kunnen ouders net als leerkrachten positief gedrag van daders stimuleren en pestgedrag afleren door hen alleen te belonen met resources als zij zich op een positieve manier uiten. Ouders van slachtoffers kunnen hun kind juist weerbaarder maken door hen te stimuleren op te komen voor hun behoeftes en zo te voorzien in hun resources.

De nieuwe inzichten over de sociale competentie van daders, slachtoffers en niet-betrokken van peetsituaties bieden mogelijkheden om in de toekomst bijdrage te leveren aan preventie en interventie van pestproblematiek.

Referenties

- Adler, P. A., & Adler, P. (1998). *Peer power: Preadolescent culture and identity*. New Brunswick, Canada: Rutgers University Press.
- Asher, S. R., & Coie, J. D. (Red.). (1990). *Peer rejection in childhood*. Cambridge, Engeland: CUP Archive.
- Asher, S. R., & McDonald, K. L. (2009). Behavioral basis of acceptance, rejection and perceived popularity. In K. H. Rubin, W. M. Bukowski, & B. Laursen, (Red.), *Handbook of peer interactions, relationships, and groups* (pp. 232-248). New York, NY: The Guilford Press.
- Boulton, M. J., & Smith, P. K. (1994). Bully/victim problems in middle-school children: Stability, self-perceived competence, peer perceptions and peer acceptance. *British Journal of Developmental Psychology, 12*, 315-329. doi:10.1111/j.2044835X.1994.tb00637.x
- Bukowski, W. M. (2003). What does it mean to say that aggressive children are competent or incompetent? *Merrill-Palmer Quarterly, 49*, 390-400. doi:10.1353/mpq.2003.0011
- Card, N. A., & Hodges, E. V. E. (2008). Peer victimization among schoolchildren: Correlations, causes, consequences and considerations in assessment and intervention. *School Psychology Quarterly, 23*, 451-461. doi:10.1037/a0012769
- Card, N. A., Stucky, B. D., Sawalani, G. M., & Little, T. D. (2008). Direct and indirect aggression during childhood and adolescence: A meta-analytic review of gender differences, intercorrelations, and relations to maladjustment. *Child Development, 79*, 1185-1229. doi:10.1111/j.1467-8624.2008.01184.x
- Coie, J. D., Dodge, K. A., & Coppotelli, H. (1982). Dimensions and types of social status: A cross-age perspective. *Developmental Psychology, 18*, 557-570. doi:10.1037/0012-1649.18.4.557
- de Looze, M., van Dorsselaer, S., de Roos, S., Verdurmen, J., Stevens, G., Gommans, R., . . . Vollebergh, W. (2014). *Gezondheid, welzijn en opvoeding van jongeren in Nederland: HBSC-2013: Health Behavior in School-aged Children*. Utrecht, Nederland: Universiteit Utrecht.
- Delacre, M., Leys, C., Mora, Y. L., & Lakens, D. (2019). Taking parametric assumptions seriously: Arguments for the use of Welch's F-test instead of the classical F-test in one-way ANOVA. *International Review of Social Psychology, 32*, 13. doi:10.5334/irsp.198
- Eder, D. (1985). The cycle of popularity: Interpersonal relations among female adolescents. *Sociology of Education, 117*, 154-165. doi:10.2307/2112416
- Field, A. (2017). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5^e ed.). Londen,

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

Engeland: SAGE Publishing.

- Goossens, F. A., Olthof, T., & Dekker, P. (2006). The New Participant Role Scales: A comparison between various criteria for assigning roles and indications for their validity. *Aggressive Behavior, 32*, 343–357. doi:10.1002/ab.20133
- Gravetter, F. J., & Wallnau, L. B. (2015). *Statistics for the Behavioral Sciences* (Custom ed.). Boston, MA: Cengage Learning.
- Hawker, D., & Boulton, M. (2000). Twenty years' research on peer victimization and psychosocial maladjustment: A meta-analytic review of cross-sectional studies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, 41*, 441- 455. doi:10.1111/1469-7610.00629
- Hawley, P. H. (1999). The ontogenesis of social dominance: A strategy-based evolutionary perspective. *Developmental Review, 19*, 97–132. doi:10.1006/drev.1998.0470
- Hawley, P. H. (2003). Prosocial and coercive configurations of resource control in early adolescence: A case for the well-adapted Machiavellian. *Merrill-Palmer Quarterly, 49*, 279-309. doi:10.1353/mpq.2003.0013
- Hawley, P. H., Little, T. D., & Card, N. A. (2007). The allure of a mean friend: Relationship quality and processes of aggressive adolescents with prosocial skills. *International Journal of Behavioral Development, 31*, 170-180. doi:10.1177/0165025407074630
- Kumpulainen, K., Räsänen, E., Henttonen, I., Almqvist, F., Kresanov, K., Linna, S., . . . Tamminen, T. (1998). Bullying and psychiatric symptoms among elementary school-age children. *Child Abuse & Neglect, 22*, 705-717. doi:10.1016/S01452134(98)00049-0
- Lansu, T. A., & Cillessen, A. H. (2011). Peer status in emerging adulthood: Associations of popularity and preference with social roles and behavior. *Journal of Adolescent Research, 27*, 132-150. doi:10.1177/0743558411402341
- Larocci, G., Yager, J., & Elfers, T. (2007). What gene–environment interactions can tell us about social competence in typical and atypical populations. *Brain and Cognition, 65*, 112-127. doi:10.1016/j.bandc.2007.01.008
- Maassen, G. H., & Landsheer, J. A. (1998). SSRAT: The processing of rating scales for the determination of two-dimensional sociometric status. *Behavior Research Methods, Instruments, & Computers, 30*, 674-679. doi:10.3758/BF03209486
- Maassen, G. H., Akkermans, W., & van der Linden, J. L. (1996). Two-dimensional sociometric status determination with rating scales. *Small Group Research, 27*, 56–78. doi:10.1177/1046496496271003
- Olthof, T., Goossens, F. A., Vermande, M. M., van der Meulen, M., & Aleva, E. A. (2011). Bullying as strategic behavior: Relations with desired and acquired dominance in

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

- the peer group. *Journal of School Psychology, 49*, 339-359. doi:10.1016/j.jsp.2011.03.003
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Oxford, Engeland: Blackwell.
- Pellegrini, A. D., & Long, J. D. (2002). A longitudinal study of bullying, dominance, and victimization during the transition from primary school through secondary school. *British Journal of Developmental Psychology, 20*, 259-280. doi:10.1348/026151002166442
- Powers, S., & Lopez Jr, R. L. (1986). A computer program for the Games-Howell multiple comparison procedure. *Educational and Psychological Measurement, 46*, 163-165. doi:10.1177/0013164486461016
- Reijntjes, A., Vermande, M., Goossens, F. A., Olthof, T., van de Schoot, R., Aleva, L., & van der Meulen, M. (2013a). Developmental trajectories of bullying and social dominance in youth. *Child Abuse & Neglect, 37*, 224-234. doi:10.1016/j.chiabu.2012.12.004
- Reijntjes, A., Vermande, M., Olthof, T., Goossens, F. A., van de Schoot, R., Aleva, L., & van der Meulen, M. (2013b). Costs and benefits of bullying in the context of the peer group: A three wave longitudinal analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology, 41*, 1217-1229. doi:10.1007/s10802-013-9759-3
- Reijntjes, A., Vermande, M., Olthof, T., Goossens, F. A., Vink, G., Aleva, L., & van der Meulen, M. (2018). Differences between resource control types revisited: A short term longitudinal study. *Social Development, 27*, 187-200. doi:10.1111/sode.12257
- Rose-Krasnor, L. (1997). The Nature of Social Competence: A Theoretical Review. *Social Development, 6*, 111-135. doi:10.1111/j.1467-9507.1997.tb00097.x
- Salmivalli, C. (2010). Bullying and the peer group: A review. *Agression and Violent Behavior, 15*, 112-120. doi:10.1016/j.avb.2009.08.007
- Salmivalli, C., Lagerspetz, K., Björkqvist, K., Österman, K., & Kaukiainen, A. (1996). Bullying as a group process: Participant roles and their relations to social status within the group. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression, 22*, 1-15. doi:10.1002/(SICI)10982337(1996)22:1<1::AID-AB1>3.0.CO;2-T
- Salmivalli, C., & Peets, K. (2009). Bullies, victims, and bully-victim relationships in middle childhood and early adolescence. In K. H. Rubin, W. M. Bukowski, & B. Laursen, (Red.), *Handbook of peer interactions, relationships, and groups* (pp. 322-340). New York, NY: The Guilford Press.
- Salmivalli, C., & Voeten, M. (2004). Connections between attitudes, group norms, and

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

- behaviour in bullying situations. *International Journal of Behavioral Development*, 28, 246–258. doi:10.1080/01650250344000488
- Scholte, R. H., Engels, R. C., Overbeek, G., de Kemp, R. A., & Haselager, G. J. (2007). Stability in bullying and victimization and its association with social adjustment in childhood and adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 35, 217-228. doi:10.1007/s10802-006-9074-3
- Selekman, J. & Vessey, J. (2004). Bullying: It isn't what it used to be. *Journal of Pediatric Nursing*, 30, 246-249.
- Sourander, A., Jensen, P., Rönning, J. A., Elonheimo, H., Niemelä, S., Helenius, H., . . . Almqvist, F. (2007). Childhood bullies and victims and their risk of criminality in late adolescence: The Finnish from a boy to a man study. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 161, 546-552. doi:10.1001/archpedi.161.6.546
- Stump, K. N., Ratliff, J. M., Wu, Y. P., & Hawley, P. H. (2009). Theories of social competence from the top-down to the bottom-up: A case for considering foundational human needs. In J. L. Matson (Red.) *Social behavior and skills in children* (pp. 23-37). New York, NY: Springer.
- Swearer, S. M., Song, S. Y., Cary, P. T., Eagle, J. W., & Mickelson, W. T. (2001). Psychosocial correlates in bullying and victimization: The relationship between depression, anxiety, and bully/victim status. *Journal of Emotional Abuse*, 2, 95-121. doi:10.1300/J1135v02n02_07
- van Geel, M., Vedder, P., & Tanilon, J. (2014). Relationship between peer victimization, cyberbullying, and suicide in children and adolescents: A meta-analysis. *JAMA Pediatrics*, 168, 435-442. doi:10.1001/jamapediatrics.2013.4143
- Veenstra, R., Lindenberg, S., Oldehinkel, A. J., de Winter, A. F., Verhulst, F. C., & Ormel, J. (2005). Bullying and victimization in elementary schools: A comparison of bullies, victims, bully/victims, and uninvolved preadolescents. *Developmental Psychology*, 41, 672-682. doi:10.1037/0012-1649.41.4.672
- Vermande, M. M., Gilholm, P. A., Reijntjes, A. H., Hessen, D. J., Sterck, E. H., & Overduin-de Vries, A. M. (2018). Is inspiring group members an effective predictor of social dominance in early adolescence? Direct and moderated effects of behavioral strategies, social skills, and gender on resource control and popularity. *Journal of Youth and Adolescence*, 47, 1813-1829. doi:10.1007/s10964-018-0830-9
- Vermande, M. M., van der Meulen, M., Aleva, E. A., Olthof, T., & Goossens, F. A. (2011). Pesten op school. In C. Poleij & M. Taal (Red.), *Interventies in het onderwijs: werken aan goede verhoudingen* (pp. 71-92). Amsterdam, Nederland: Boom Lemma.
- Wang, J., Iannotti, R. J., & Nansel, T. R. (2009). School bullying among adolescents in

VERSCHILLEN IN SOCIALE COMEPETENTIE

the United States: Physical, verbal, relational, and cyber. *Journal of Adolescent Health, 45*, 368–375. doi:10.1016/j.jadohealth.2009.03.021

Woods, S. & Wolke, D. (2004). Direct and relational bullying among primary school children and academic achievement. *Journal of School Psychology, 42*, 135-155. doi:10.1016/j.jsp.2003.12.002